

Artskyddsutredning för spillkråka, grönsångare och stjärtnes i Klämna

OSKARSHAMN, KALMAR LÄN

Uppdrag

Artskyddsutredning för spillkråka, grönsångare och stjärtmes i Klämna

Beställare

Oskarshamns kommun
Vatten och Samhällsteknik AB
Orgnr.: 556449-1446
036-127982

Konsult

Jakobi Sustainability AB
Org. Nr. 556997-7175
Flöjelbergsgatan 20B, 431 37 Mölndal
Tel: 031-54 54 57

Uppdragsledare

Louise Lindroth

Rapport

Julius Stölzle, Ieva Mardega

GIS

Julius Stölzle, Ieva Mardega

Kvalitetsgranskning

Magnus Lundström, underkonsult (Naturlaget ek. för.)

Bild förstasida

Hällmarkstallskog i centrala delarna av inventeringsområdet i Klämna. Foto: Ida Johansson

Leveransinformation

Leveransens innehåll: Rapport
Datum för leverans till beställaren: 17 april 2026

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning	4
1.1 Uppdrag och syfte.....	4
1.2 Utredningsområde	4
1.3 Bakgrund	5
1.4 Osäkerheter	8
1.5 Artskydd.....	8
1.6 Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) och gynnsam bevarande status (GYBS).....	10
2. Metod och material	11
2.1 Utredning av artförekomster och livsmiljöer	11
2.2 Fåglar skyddade enligt 4§ ASF.....	11
3. Påverkan	12
4. Resultat	12
4.1 Spillkråka	12
4.1.1 Skydds- och bevarandestatus.....	12
4.1.2 Utbredning, ekologi och populationsstorlek	13
4.1.3 Förekomst inom utredningsområdet	15
4.1.4 Hot och påverkan inklusive åtgärder.....	16
4.1.5 Påverkan på KEF och GYBS	16
4.1.6 Kumulativa effekter	17
4.2 Grönsångare	17
4.2.1 Skydds- och bevarandestatus.....	17
4.2.2 Utbredning, ekologi och populationsstorlek	17
4.2.3 Förekomst inom utredningsområdet	19
4.2.4 Hot och påverkan inklusive åtgärder.....	20
4.2.5 Påverkan på KEF och GYBS	20
4.2.6 Kumulativa effekter	21
4.3 Stjärtmes	21
4.3.1 Skydds- och bevarandestatus.....	21
4.3.2 Utbredning, ekologi och populationsstorlek	21
4.3.3 Förekomst inom utredningsområdet	23
4.3.4 Hot och påverkan inklusive åtgärder.....	24
4.3.5 Påverkan på KEF och GYBS	24
4.3.6 Kumulativa effekter	24
5. Samlade skydds- och hänsynsåtgärder	25
6. Referenser	26

Sammanfattning

Jakobi Sustainability AB har fått i uppdrag av Oskarshamns kommun via Vatten och Samhällsteknik AB att genomföra en artskyddsutredning avseende spillkråka (*Dryocopus martius*, LC), grönsångare (*Phylloscopus sibilatrix*, NT) och stjärtmes (*Aegithalos caudatus*, LC). Utredningsområdet är beläget strax söder om Oskarshamns tätort och består av relativt glesa skogar som domineras med tall, gran, björk, ek och asp.

Detaljplanens område nyttjas som födosöks- och häckmiljö av grönsångare och stjärtmes, samt födosöksmiljö av spillkråka, dock kan det inte uteslutas att även spillkråka kan häcka inom detaljplansområdet.

Varken lokal, regional eller nationell gynnsam bevarandestatus bedöms påverkas negativt för någon av arterna.

Kontinuerlig ekologisk funktion bedöms kunna säkerställas med föreslagna skydds- och hänsynsåtgärder. Avverkning och röjning ska undvikas inom detaljplanen mellan april-augusti. I omgivande naturmark som sparas i detaljplanen bör grova gamla träd, lövträd och döda träd sparas, samt omgivande skogar ej gallras. Om föreslagna skydds- och hänsynsåtgärder vidtas bedöms förbud enligt artskyddsförordningen inte utlösas för planerad verksamhet.

1. Inledning

1.1 Uppdrag och syfte

Jakobi Sustainability AB har av Oskarshamns kommun genom Vatten och Samhällsteknik AB fått i uppdrag att utföra en artskyddsutredning avseende fåglar inför detaljplan för området Klämna i Oskarshamn kommun. Uppdraget omfattar fågelarterna spillkråka (*Dryocopus martius*, LC), grönsångare (*Phylloscopus sibilatrix*, NT) och stjärtmes (*Aegithalos caudatus*, LC), vilka observerats under tidigare genomförd fågelinventering (Jakobi Sustainability AB 2022).

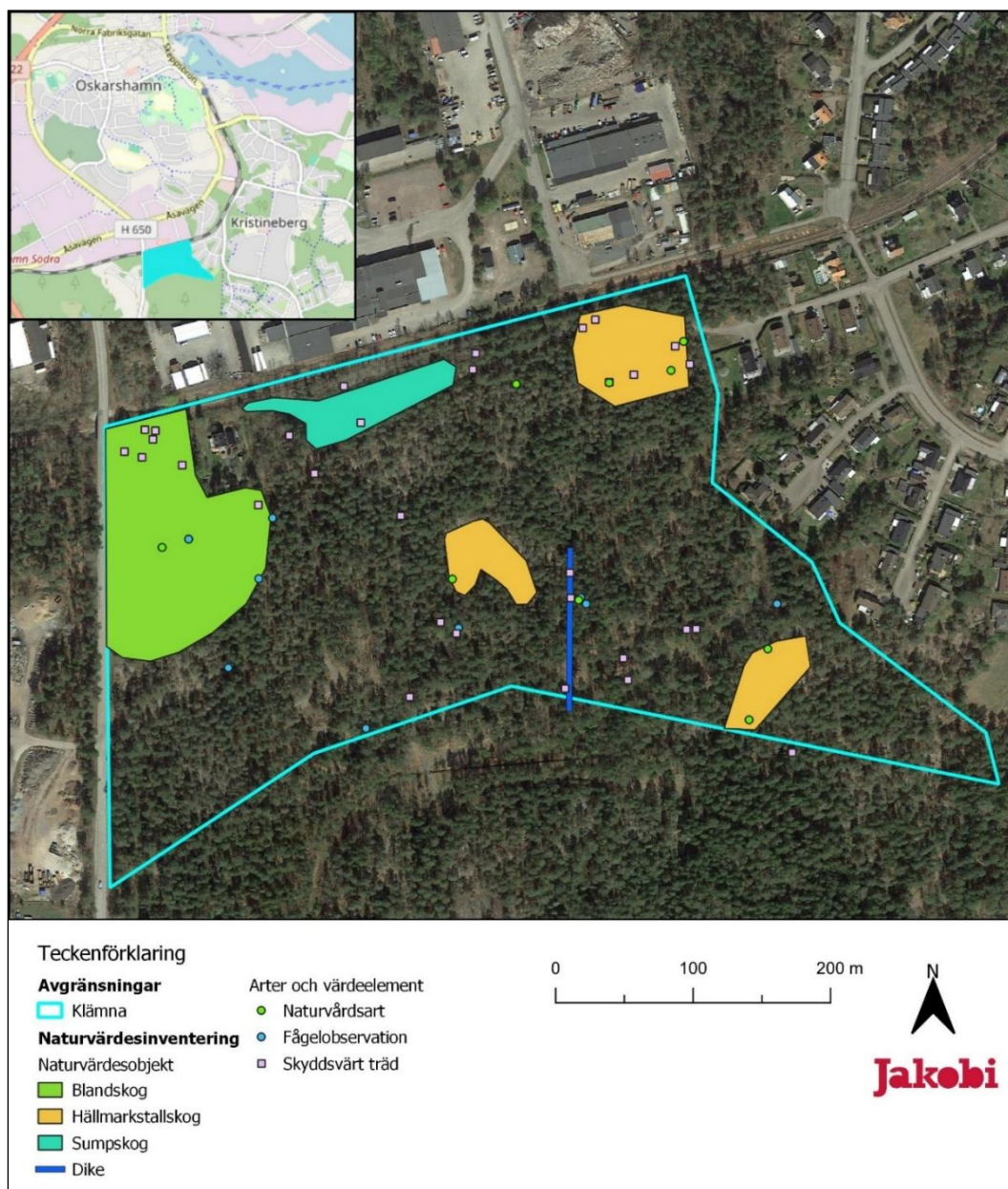
Syftet med artskyddsutredningen är att redogöra hur arternas förekomst och livsmiljöer såsom arternas bevarandestatus komma att påverkas av planerade åtgärder för området samt föreslå hänsyns- och skyddsåtgärder för att minimera påverkan och inte utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

1.2 Utredningsområde

Utredningsområdet är beläget i strax söder om Oskarshamns tätort (se Figur 1). Total area är ca 15 ha. Landskapet utgörs till stora delar av bebyggelse och infrastruktur, tillsammans med tätortsnära skogsområden på hållmark. Både löv- och barrskog finns i omgivningarna, med större lövinslag i fuktigare, lägre delar av landskapet. Många av skogarna har sannolikt vuxit till på tidigare betesmarker.

Miljön i Klämna består av relativt glesa skogar med blandade trädslag. Både tall och gran förekommer, tillsammans med bland annat björk, ek och asp. Karga hållmarker med mossor och renlavar, avlöser friskare skogsmarker med gräs och örter i fältskiktet.

Tidigare kända artförekomster har kontrollerats inom ett förstudieområde som utgör en buffert av en kilometer från utredningsområdets yttre gräns.

Figur 1. Översiktskarta. Inventeringsområdet Klämna är beläget strax söder om Oskarshamns tätort (Se det turkosa området på översiktskartan uppe till vänster.).

1.3 Bakgrund

I området planeras bostadsbebyggelse, anläggning/utbyggnad av vägar och gångstråk samt dagvattenhantering och en mindre teknisk anläggning. Figur 2 visar plankarta för området.

Under 2022 i samband med naturvärdesinventeringen utfördes även en fördjupad inventering av fåglar. Inventeringen genomfördes med stöd av Naturvårdsverkets standardiserade metoder för fågelinventeringar (Naturvårdsverket 2016) och kan

Figur 3. Planförslaget tillsammans med naturinventeringens fynd. Orange markering på kartan visar naturvärdesobjekt klass 3. Mörkgröna prickar på kartan visar på skyddsvärda träd samt identifiering av grönbladsbjörnbär, ljusgröna prickar visar fynd av blåmossa samt lila prickar visar på fynd av fåglar. Brun markering visar fynd av tallticka och blå ytor och prickar visar miljöer för groddjur (info ifrån Oskarshamns kommun, pågående detaljplaner, 2026).

Tabell 1. Fåglar observerade under fågelinventeringen 2022 med rödlistebedömningen från 2020.

Vetenskapligt namn	Svenskt artnamn	Antal	Rödlista 2020	Rödlista 2025	Bilaga 1	Prio. Art
<i>Aegithalos caudatus</i>	stjärtmes	1				
<i>Anthus trivialis</i>	trädpiplärka	1				
<i>Buteo buteo</i>	ormvråk	1				
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	stenknäck	1				
<i>Columba palumbus</i>	ringduva	3				
<i>Corvus corone cornix</i>	gråkråka	2				
<i>Corvus monedula</i>	kaja	1				
<i>Cuculus canorus</i>	gök	1				x
<i>Cyanistes caeruleus</i>	blåmes	5				
<i>Dendrocopos major</i>	större hackspett	5				
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	1	NT		x	x
<i>Erithacus rubecula</i>	rödhake	4				
<i>Ficedula hypoleuca</i>	svartvit flugsnappare	2	NT			

Vetenskapligt namn	Svenskt artnamn	Antal	Rödlista 2020	Rödlista 2025	Bilaga 1	Prio. Art
<i>Fringilla coelebs</i>	bofink	4				
<i>Parus major</i>	talgoxe	4				
<i>Phylloscopus collybita</i>	gransångare	2				
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	grönsångare	2	NT	NT		
<i>Phylloscopus trochilus</i>	lövsångare	3				
<i>Regulus regulus</i>	kungsfågel	1				
<i>Sitta europaea</i>	nötväcka	2				
<i>Spinus spinus</i>	grönsiska	3				
<i>Sylvia atricapilla</i>	svarthätta	2				
<i>Troglodytes troglodytes</i>	gårdsmyg	1				
<i>Turdus merula</i>	koltrast	5				
<i>Turdus philomelos</i>	taltrast	3				

1.4 Osäkerheter

Begreppet artfynd avser en registrerad observation där något tecken på arten (t.ex. individ, spår eller annan indikation) har påträffats vid ett specifikt tillfälle på den plats som rapporterats. Ett artfynd visar således endast att arten har förekommit där vid observationstillfället. Det ger ingen konkret information om populationsstorlek eller andra kvantitativa mått.

Arter rapporteras i högre grad i områden med bebyggelse, där fler människor har möjlighet att registrera observationer. Detta innebär att rapporterade artförekomster (i Artportalen) ofta uppvisar en högre populationstäthet i och omkring samhällen.

1.5 Artskydd

EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) och fågeldirektiv (2009/147/EG) har implementerats i svensk lag genom 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen. Skyddade arter är viktiga att ta hänsyn till när ett projekt planeras och lokaliseringsfrågan utreds utifrån bestämmelserna i 2 kap. miljöbalken. De arter som omfattas av förbud enligt 4–9 §§ artskyddsförordningen (ASF) faller under begreppet skyddade arter.

Huvudregeln är sedan den 1 oktober 2022 att samtliga vilda fåglar som naturligt förekommer i Sverige är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen. Detta innebär att det är förbjudet att (*upphör att gälla U:2026-05-01*):

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,

3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till den nivån.

Det är förbjudet att (*träder i kraft I:2026-05-01*):

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om störningen har väsentlig betydelse med hänsyn till fågeldirektivets syfte att
 - a) bibehålla populationerna av fågelarterna på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, med beaktande även av ekonomiska krav eller rekreationsbehov, eller
 - b) anpassa populationerna av arterna till den nivå som anges i a).

Om konflikt med artskyddsförordningen och verksamheten uppstår kan man vidta skydds- och hänsynsåtgärder och försiktighetsåtgärder så att den ansökta verksamheten inte träffas av förbudsbestämmelser i 4 §.

”Även om alla fågelarter omfattas bör arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet.” (Naturvårdsverket 2009).

Det finns möjlighet att få dispens från artskyddsförordningen enligt 14–15 § i artskyddsförordningen. Dispens kan ges om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus samt att exploateringen behövs av tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänt intresse.

Med livsmiljö menas det av arten nyttjade område som används för fortplantning, födosök, vila och övervintring. Skyddet gäller även då djuren inte befinner sig där, så länge livsmiljöerna håller en viss kvalitet och nyttjas regelbundet. Förbudet gäller oavsett om skada sker avsiktligt eller ej.

Dispens kan sökas hos Länsstyrelsen enligt 14–15 § artskyddsförordningen. Dispensansökan kan innehålla följande:

- syftet med dispensen.
- redogörelse för om det finns andra alternativ att nå syftet som påverkar arten mindre.
- en noggrann beskrivning av hur åtgärden kan påverka arten och dess livsmiljöer.
- vilka förebyggande skyddsåtgärder som kan vidtas för att mildra effekten av åtgärden.

1.6 Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) och gynnsam bevarande status (GYBS)

För att avgöra var gränsen går för skada på en livsmiljö, bedöms påverkan på den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF) för de skyddade arter som nyttjar livsmiljön. KEF definieras som den ekologiska funktion en livsmiljö normalt ständigt tillhandahåller åt en art, till exempel som skydd eller födosöksplats (Naturvårdsverket 2009).

Om de ekologiska funktioner som de skyddade arterna behöver upprätthålls kontinuerligt, d.v.s. förblir detsamma före, under tiden och efter genomförda åtgärder, nås aldrig gränsen för skada. Begreppen skada och förstöra inkluderar även gradvis försämring. Om artens tillgång på livsmiljö minskar bör detta ses som skada.

Enligt tidigare rättspraxis för fåglar prioriterades bara arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend (Naturvårdsverket 2009). Något stöd för en sådan prioritering finns inte i lagstiftningen och alla fridlysta fåglar bör således utredas på ett enhetligt sätt tills vidare.

Gynnsam bevarandestatus för arterna är ett centralt begrepp i prövningen av huruvida en åtgärd är tillåtlig. Alla åtgärder som vidtas enligt art- och direktivet ska ha som mål att bevara eller återställa, i gynnsam bevarandestatus, naturligt förekommande livsmiljöer (Naturvårdsverket 2009). En dispens får aldrig äventyra syftet med artskyddet. Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer. En helhetsbedömning behöver därför göras utifrån summan av kumulativa effekter (skogsbruk, torvtäkter, gruvor, andra kraftledningsprojekt eller övrig exploatering) tillsammans med det projekt som dispensen avser. En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

1. Uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö,
2. artens naturliga eller hävdberingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och
3. det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

2. Metod och material

2.1 Utredning av artförekomster och livsmiljöer

Rapporterade artfynd mellan åren 2000–2022, inklusive skyddsklassade fynduppgifter, hämtades från ArtDatabanken 02 maj 2022 i samband med fågelinventeringen. Sökningen omfattade ytan för aktuellt utredningsområde inklusive en buffert om en kilometer från områdets yttre gräns. En kompletterande sökning för buffertområdet inklusive utredningsområdet gjordes i Artportalen 11 mars 2026, för att kontrollera eventuellt tillkomna fynd efter datum för första artuttaget.

De underlag som har använts för bedömningarna i denna artskyddsutredning är tidigare fågelinventering genomförd april-juni 2022 (Jakobi Sustainability AB 2022), samt uppgifter från Artdatabanken (Artfakta, Artportalen); Svensk fågelatlas (Svensson m.fl. 1999); Fåglarna i Sverige av Ottosson m.fl. (2025); Skogsstyrelsens vägledningar för prioriterade fågelarter (Skogsstyrelsen 2026); Naturvårdsverkets Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket (2024); BirdLife Sverige vägledning för fågelskydd (BirdLife Sverige u.å.); resultat från den svenska fågeltaxeringen (Green m.fl. 2025) och tillgängliga landskapsekologiska underlag i GIS.

Bedömning avseende arternas bevarandestatus, projektets påverkan och konsekvenser, baseras på tillgängligt kunskapsunderlag om arternas utbredning, samt erfarenheter och kunskap om arternas ekologi och livsmiljöer.

2.2 Fåglar skyddade enligt 4§ ASF

För varje art där planerad åtgärd bedömdes riskera påverkan på lokal bevarandestatus eller kontinuerlig ekologisk funktion gjordes en genomgång av rödlistekategori, fynduppgifter från Artportalen, de senaste uppgifterna om lokal population relaterat till nationell och biogeografisk population, samt av data på minskningstakt senaste 10–30 åren.

Lokal populationsutbredning relaterades till nationell population och populationen i den biogeografiska zonen. I aktuell rapport har nationellt avgränsats till Sverige i helhet, regionalt till Kalmar län och lokalt till Oskarshamns kommun.

Lämpliga livsmiljöer bedömdes utifrån resultatet av naturvärdesinventeringen och fågelinventeringen (Jakobi Sustainability 2022), tillgängliga landskapsekologiska underlag i GIS och vilken påverkan som blir av byggnation under byggfas och driftsfas.

Utifrån dessa data och utifrån kunskap om projektet och specifika platser gjordes en bedömning, om huruvida de föreslagna hänsyns- och skyddsåtgärderna kunde vara tillräckliga. Under arbetet identifierades åtgärder som innebär att KEF säkerställs.

3. Påverkan

Anläggning av ett bostadsområde eller annan typ av byggnation medför stora anläggningsarbeten och en drastisk förändring av områdets karaktär. Byggnation kommer innebära påverkan genom avverkning av skog och träd, röjning, markarbeten som schaktning och anläggning av fundament med temporär grundvattensänkning. Byggvägar och tillfartsvägar kommer att anläggas vilket kan innebära att ytterligare avverkning och markberedning kan komma att ske. Naturliga biotoper inom utredningsområdet som flerskiktad blandskog med bland annat tall och ek på tidigare betesmark och äldre hållmarkstallskog berörs (se Figur 1-3). Sumpskog som ligger norr om planområdet bedöms inte påverkas. Fåglarnas häck- och födosökmiljöer omvandlas till stadsbebyggelse och det kommer att påverka negativt de arterna som nyttjar projektområdet. Anläggningsarbeten och transporter kommer också innebära buller, vibrationer och ökad mänsklig närvaro som kan ha ytterligare negativ påverkan på fågelfaunan inom området. På grund av habitatförlust kan arterna tvingas lämna området samt försämrade födosökmöjligheter kan leda till misslyckad häckning och sämre överlevnad på vinter hos stannfåglar.

4. Resultat

Nedan följer beskrivning av fåglar som bedöms kunna påverkas negativt av planerad byggnation och där risk finns för påverkan på KEF och GYBS. Livsmiljö, status, hot, känslighet och påverkan av de fåglar som är skyddade enligt 4§ ASF beskrivs. Bedömning görs av påverkans omfattning och hänsyns- och skyddsåtgärder föreslås.

4.1 Spillkråka

4.1.1 Skydds- och bevarandestatus

Spillkråka är fridlyst enligt 4 § i artskyddsförordningen och bedöms vara "livskraftig" (LC) i den svenska rödlistan i 2025 då dess population sedan 2020 är ökande (spillkråka var bedömd som "nära hotad" – NT i den förra rödlistebedömningen 2020). Arten är upptagen i EU:s fågeldirektiv bilaga 1 och är en prioriterad art i skogsvårdslagens bilaga 4. Spillkråkan är dessutom en nyckelart i boreala skogar då dess övergivna bohål utnyttjas av en mängd andra fågel- och däggdjursarter som till exempel knipa, skogsduva, ugglor, ekorre och fladdermöss (SLU Artdatabanken u. å.).

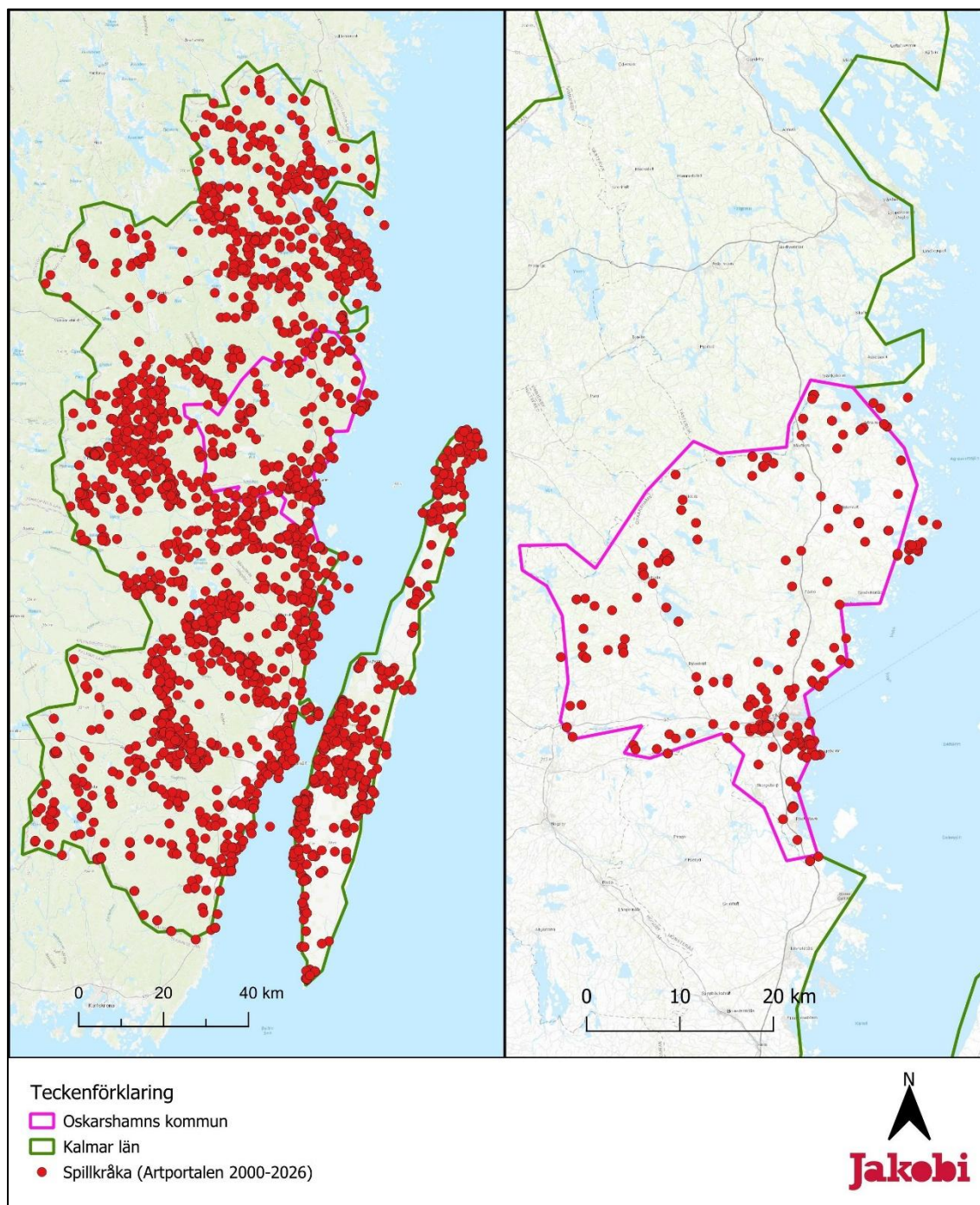
4.1.2 Utbredning, ekologi och populationsstorlek

Spillkråka är Sveriges största hackspett och en betydelsefull nyckelart som skapar livsmiljöer för flera andra arter och artgrupper. Den har ett vidsträckt utbredningsområde på norra halvklotet som omfattar större delen av norra och mellersta Europa österut till östra Sibirien (Svensson m. fl. 1999). Arten förekommer tämligen allmänt till sparsamt i skogsområden i så gott som hela Sverige. Arten häckar i skog med inslag av grova träd (minst 30-40 cm) och grov död ved (Skogsstyrelsen 2026, BirdLife Sverige u.å.). Häckningen sker i bohål som hackas ut i gamla (>100 år) levande eller döda träd, vanligen tall eller asp. Arten är helt beroende av gamla och grova träd för att kunna genomföra sin häckning. Oftast hackar paret ut ett nytt bohål inför varje häckningssäsong men ibland kan samma bohål användas under två säsonger.

Revirstorlek kan variera från 400 ha i optimal biotop i södra Sverige till ca 1000 ha i lågproduktiva barrskogar i inre Norrland (Ottosson et al. 2012). Spillkråka är insektsätare, dess favoritföda är myror, i synnerhet hästmyror som den hackar fram ur angripna träd, stubbar eller död ved. Även vedlevande skalbaggar, skalbaggs-larver och spindlar utgör en viktig del av dieten (SLU Artdatabanken u. å.).

Nationella populationen av spillkråka uppskattas till 26 000 par (Ottosson m. fl. 2025). I Kalmar län uppskattas antalet spillkråkor till 1900 par, en ökning sedan 2012. Flertal fynd av arten (se Figur 4) har under de senaste 26 åren rapporterats till Artportalen i anslutning till delområdet. Omständigheterna kring fynden ger en stark indikation på att åtminstone en häckning förekommer i närheten av utredningsområdet.

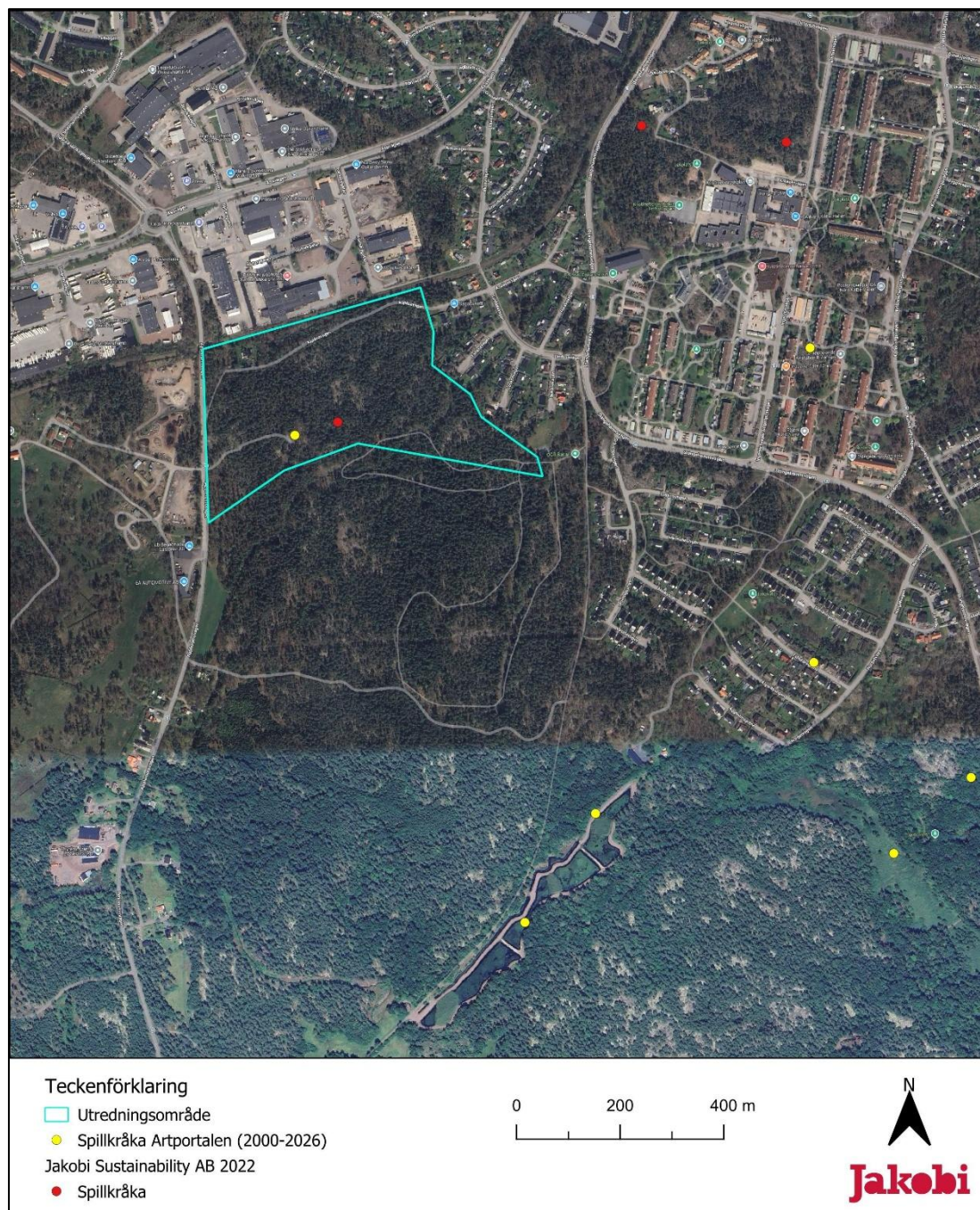
Spår av spillkråka påträffades inom utredningsområdet 2022 vid två tillfällen, samt vid ett tillfälle en revirhävdande (trummande) individ sydost från utredningsområdet. Givet antalet observationer samt områdets karaktär och kvalitet bedöms det häcka ett par inom utredningsområdet och dess revir överlappar med utredningsområdet.

Figur 4. Karta över rapporterade artfynd av spillkråka i Kalmar län och Oskarshamns kommun mellan 2000–2026 (med häckningskriterier möjlig, trolig och säkerställd häckning, SLU Artdatabanken 2026a).

4.1.3 Förekomst inom utredningsområdet

Under inventeringen 2022 noterades spillkråka med 1 revir inom inventeringsområdet, men reviret inom inventeringsområdet bedöms enbart utgöra en del av ett mycket större område (Jakobi Sustainability AB 2022). Det finns en rapport till av spillkråka i Artportalen i samma område (se Figur 5).

Figur 5. Karta över noterad spillkråka inom och utanför utredningsområdet under fågelinventeringen 2022 (Jakobi Sustainability AB 2022) och från Artportalen 2000–2026 (med häckningskriterier möjlig, trolig och säkerställd häckning, SLU Artdatabanken 2026a).

4.1.4 Hot och påverkan inklusive åtgärder

Planförslaget innebär att ca 5 hektar av det inventerade området tas i anspråk för byggnader, hårdgjorda markytor och hantering av dagvatten. En exploatering inom detaljplanens syfte kommer att innebära att skog måste avverkas, vilket kommer medföra en minskning av tillgången på boträd och födosökshabitat för spillkråka inom utredningsområdet.

Planförslaget kan även leda till flera indirekta effekter i samband med en ökad mänsklig aktivitet i resten av de 10 ha av utredningsområdet, en potentiellt minskande tillgång på föda, en fragmentering av landskapet och störning. Vid alla typer av exploatering av naturområden finns risk för negativ påverkan på reproduktion och överlevnad hos de fåglar som häckar inom det aktuella området, exempelvis till följd av ökade mänskliga aktiviteter i närheten av boplatsen som leder till att häckningen misslyckas. En förändring av naturmiljön kan leda till en minskad tillgång på insekter, om man till följd av dränering och bortforslande av död ved missgynnar dess möjligheter till förökning. Detta minskar födotillgången för insektsätande fågelarter såväl under deras häcknings- som icke-häckningssäsong.

Spillkråkan är känslig för direkt störning vid boplatsen till följd av mänskliga aktiviteter. Skogsstyrelsen rekommenderar att undvika skogliga åtgärder inom ett avstånd av 100 meter från boet under häckningsperioden 1 mars–30 juni. Då det inte kan uteslutas att spillkråka kan häcka inom 100 meter från planerad byggnation rekommenderas därför att anläggningsarbetet här utförs utanför artens häckningstid.

Det inventerade området ligger i utkanten av Oskarshamn och ansluter till ett större skogsområde söder om inventeringsområdet, vilket kan mildra effekterna av habitatförlust inom inventeringsområdet.

Skyddsåtgärder:

- avverkning och röjning ska ske utanför fåglarnas häckningsperiod 1 mars-30 juni.

Hänsynsåtgärder:

- Stora träd bör sparas.
- Gallra ej skogar inom planområdet, spara all död ved.

4.1.5 Påverkan på KEF och GYBS

Negativ påverkan bedöms sammantaget som liten då planerad exploatering påverkar ca 5 ha av spillkråkans revir som kan vara upp till 100 ha stort. Planerad exploatering bedöms kunna påverka ett par spillkråkor. Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms inte KEF försämrats varken lokalt, regionalt eller nationellt. Gynnsam bevarandestatus bedöms inte försämrats vare sig lokalt eller regionalt då det bedöms finnas tillräckligt med lämpliga livsmiljöer kvar i Oskarshamn med omnejd.

4.1.6 Kumulativa effekter

Stadsutveckling och naturmarkernas (skog) försvinnande kan komma att negativt påverka spillkråkas populationen i Oskarshamn och i närliggande område. En balans mellan bebyggda områden och naturområden (som tydliga grönstråk med barr- och lövskog) är av stor betydelse för att gynna biologisk mångfald och kunna säkerställa de förekommande fågelpopulationernas, inklusive spillkråka, bevarandestatus även framöver.

4.2 Grönsångare

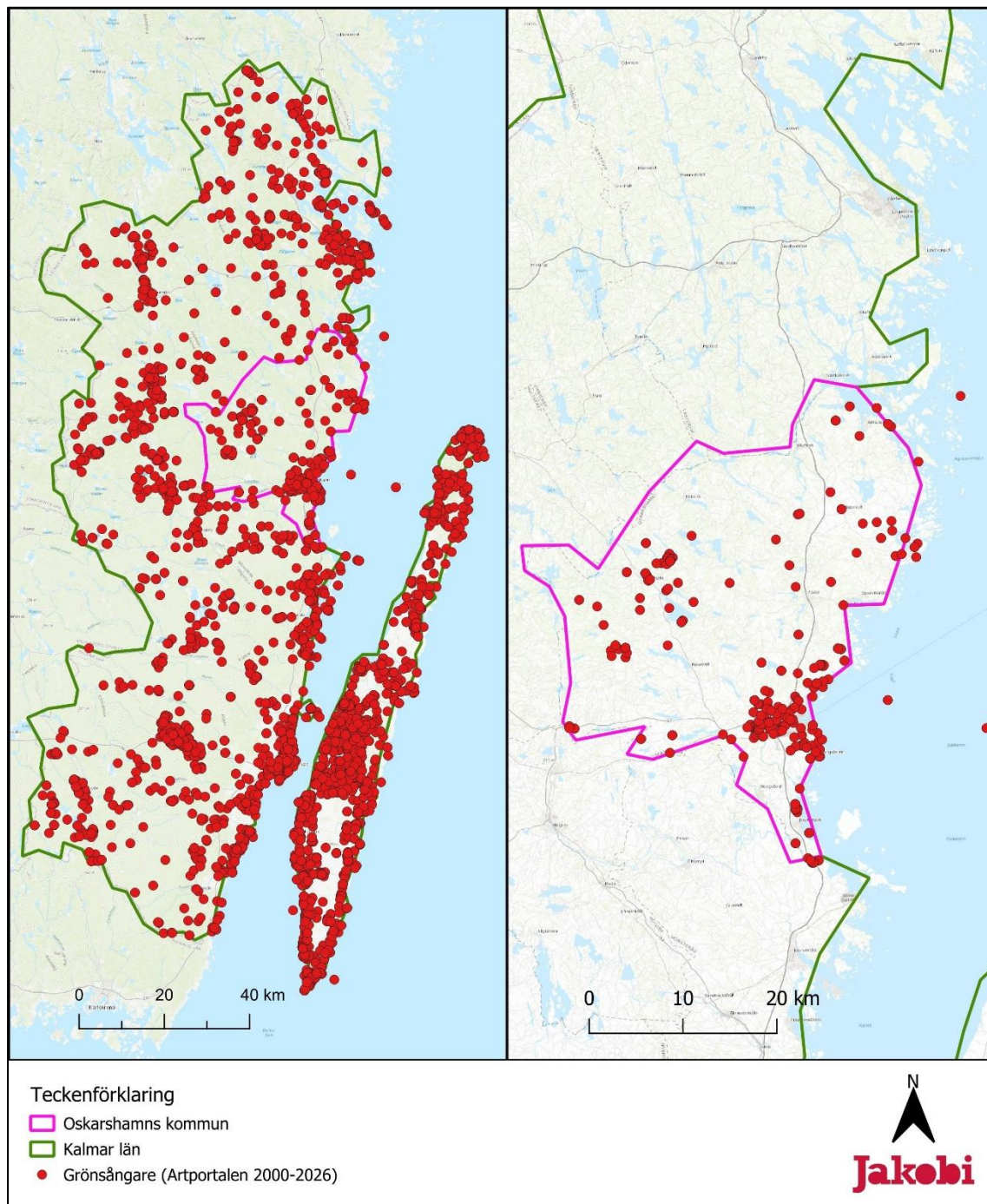
4.2.1 Skydds- och bevarandestatus

Arten är fridlyst (4 § artskyddsförordningen) och bedöms vara ”nära hotad” (NT) i den svenska rödlistan 2025 då dess population är minskande (SLU ArtDatabanken u. å.).

4.2.2 Utbredning, ekologi och populationsstorlek

Grönsångare har ett begränsat häckningsområde som omfattar Europa och en mindre del av centrala Sibirien. I Sverige förekommer arten allmänt till sparsamt upp till norra Värmland med en nationell tyngdpunkt i sydöstra Sverige. Grönsångaren häckar företrädesvis i lövskog eller lövblandad barrskog, helst i högstammig och biologiskt mogen skog med sparsam undervegetation. Den förekommer även i gammal tallskog med gles undervegetation av buskar och uppväxande lövträd. Boet byggs på marken, skyddat av en tuva eller dolt bland tät växtlighet (Svensson et. al.1999). Grönsångare är insektsätare, och förekommer i landet från maj till september.

Nationella populationen av grönsångare uppskattas till 167 000 individer (Ottosson m. fl. 2025). Arten har en minskande population de senaste 20 åren, minskningstakten har uppgått till 20 % under de senaste 10 åren (SLU ArtDatabanken u. å.). I Kalmar län uppskattas antalet grönsångare till 37 000 par. Småland är det grönsångarerikaste landskapet i Sverige och svarar för 22% av populationen (Ottosson m. fl. 2025). I Oskarshamn och omgivningarna under de senaste 24 åren är grönsångare tämligen allmän, rapporterade data till Artportalen tyder att det har genomförts flertal fågelinventeringar inom Oskarshamn och nära staden, samt att det förekommer lämpliga livsmiljöer för grönsångare (Figur 6, SLU ArtDatabanken u. å.).

Figur 6. Karta över rapporterade artfynd av grönsångare i Kalmar län och Oskarshamn kommun mellan 2000–2026 (med häckningskriterier möjlig, trolig och säkerställd häckning, SLU Artdatabanken 2026a).

4.2.3 Förekomst inom utredningsområdet

Under inventeringen 2022 noterades grönsångare med tre möjliga revir inom inventeringsområdets södra del och östra del (Jakobi Sustainability AB 2022). Arten är rapporterad även strax utanför inventeringsområdets södra gräns (se Figur 7).

Figur 7. Karta över noterad grönsångare inom och utanför utredningsområdet under fågelinventeringen 2022 (Jakobi Sustainability AB 2022) och från Artportalen 2000–2026 (med häckningskriterier möjlig, trolig och säkerställd häckning, SLU Artdatabanken 2026a).

4.2.4 Hot och påverkan inklusive åtgärder

Planförslaget resulterar i en möjlig negativ påverkan för grönsångare vars tre identifierade revir helt eller delvis ligger inom utredningsområdet.

Grönsångaren är en skogshäckande fågel därför känslig för avverkning. Arbeten under byggskedet hotar skada bon eller ungar då grönsångare bygger boet på marken. För att förhindra skadan bör avverkning och röjning undvikas under häckningsperioden, som infaller 1 april – 31 augusti.

Planförslaget innebär att ca 5 hektar av det inventerade området tas i anspråk för byggnader, hårdgjorda markytor och hantering av dagvatten. En exploatering inom detaljplanens syfte kommer innebära att skog måste avverkas, vilket kommer medföra en minskning av tillgången på häcknings- och födosökshabitat för grönsångare inom utredningsområdet.

Det inventerade området ligger i utkanten av Oskarshamn och ansluter till ett större skogsområde söder om inventeringsområdet, vilket kan mildra effekterna av habitatförlust inom inventeringsområdet. Ca 1 km åt sydost från utredningsområdet ligger naturreservat Sjöboviken som hyser lämpliga miljöer för grönsångare (ädellövskogar, med tidigare noterade observationer av grönsångare). Även skogsområde söder/sydost om utredningsområdet hyser troligen lämpliga miljöer för arten (tallskog med inslag av löv, omväxlande täthet).

Skyddsåtgärder:

- Avverkning och röjning ska ske utanför fåglarnas häckningsperiod 1 april-31 augusti.

Hänsynsåtgärder:

- Äldre, grova träd och lövträd bör bevaras inom och i utkanten av delområdet.
- Spara sammanhängande grönstråk, lövdungar och skogsbryn på kommunnivå.

4.2.5 Påverkan på KEF och GYBS

Negativ påverkan bedöms sammantaget som liten då planerad exploatering direkt påverkar ca 5 ha (indirekt 15 ha) av grönsångare habitat. Planerad exploatering bedöms kunna påverka 2 par grönsångare. Tredje parets häckningsrevir ligger troligen till stor del utanför utredningsområdet. Arten är allmänt förekommande i trakten så är påverkan obetydlig på den lokala populationen som helhet. Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms inte KEF försämrats varken lokalt, regionalt eller nationellt. Gynnsam bevarandestatus bedöms inte försämrats vare sig lokalt eller regionalt då det bedöms finnas kvar tillräckligt med lämpliga livsmiljöer i anslutning till utredningsområdet.

4.2.6 Kumulativa effekter

Stadsutveckling och naturmarkernas (skog) försvinnande kan komma att negativt påverka grönsångarens population i Oskarshamn. En balans mellan bebyggda områden och naturområden (som tydliga grönstråk med barr- och lövskog) är av stor betydelse för att gynna biologisk mångfald och kunna säkerställa de förekommande fågelpopulationernas, inklusive grönsångare, bevarandestatus, även framöver. Värdekärnor för lövskog behöver identifieras och en samlat grepp över hur kommunens grönstråk ska se ut för att bevara de arter som lever i lövskog.

4.3 Stjärtmes

4.3.1 Skydds- och bevarandestatus

Arten är fridlyst (4 § artskyddsförordningen) och bedöms vara ”livskraftig” (LC) i den svenska rödlistan (SLU Artdatabanken 2026b).

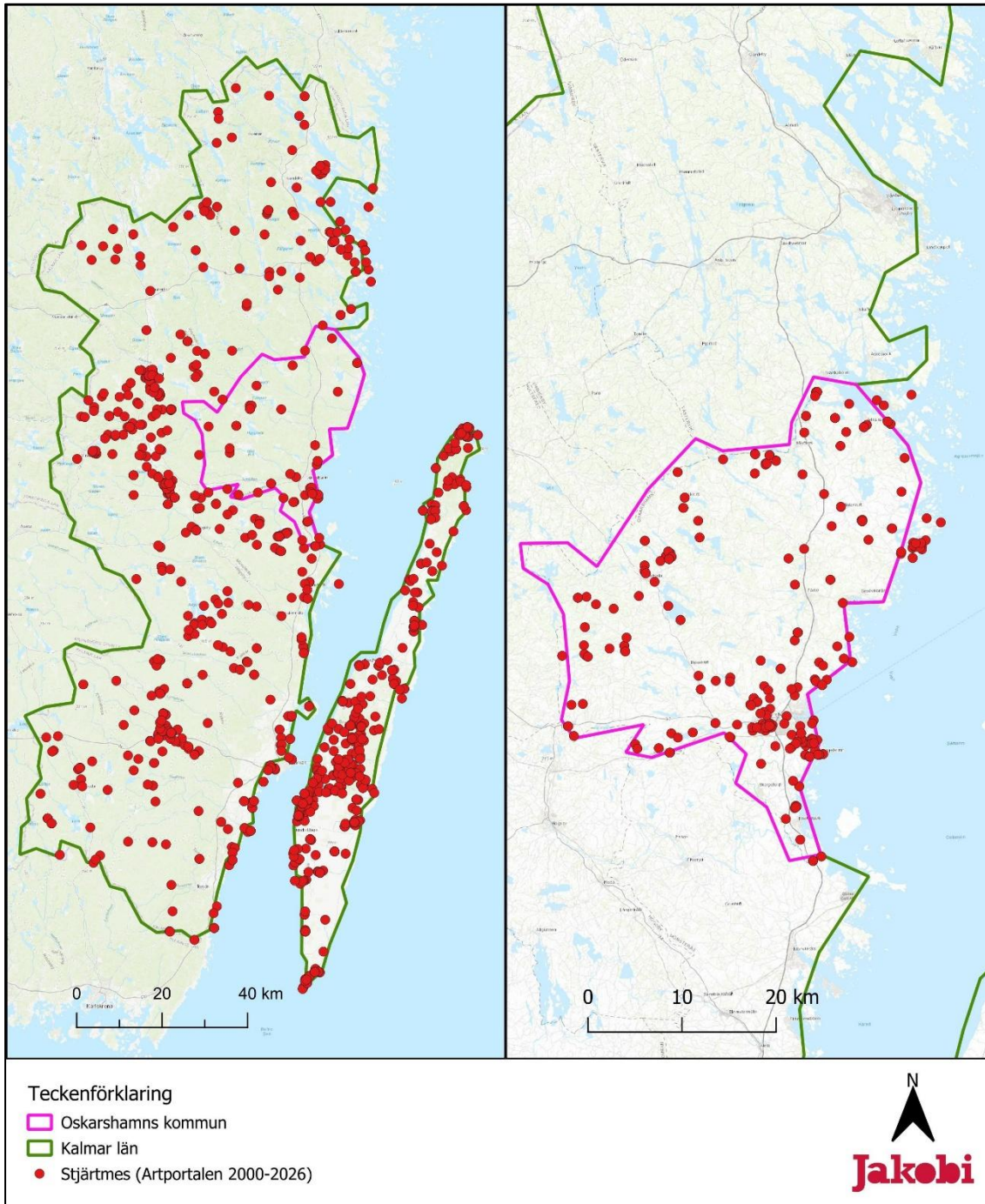
4.3.2 Utbredning, ekologi och populationsstorlek

Stjärtmes är en liten tätting som tillhör familjen stjärtmesar (*Aegithalidae*) och kännetecknas av sin mycket långa stjärt och runda kropp. Arten har ett vidsträckt utbredningsområde i den palearktiska regionen och förekommer i stora delar av Europa och Asien, från Västeuropa österut till östra Asien och från Medelhavsområdet upp till de boreala delarna av Skandinavien (Svensson et al. 1999).

I Sverige förekommer stjärtmes tämligen allmänt i stora delar av landet, framför allt i löv- och blandskogar med rik buskvegetation, men arten kan även påträffas i parker, trädgårdar, jordbrukslandskap och buskmarker. Den föredrar miljöer med tät undervegetation och buskage där den kan söka föda och anlägga sitt bo (SLU Artdatabanken u. å.; BirdLife Sverige u.å.).

Stjärtmesen är en social art som ofta uppträder i små familjegrupper utanför häckningsperioden, vanligtvis bestående av 6–17 individer. Under häckningstiden upplöses flockarna och paren häckar enskilt. Arten bygger ett karakteristiskt klotformat bo av bland annat mossa, lav, spindelväv och fjädrar, ofta placerat i buskar eller träd. Boet är mycket väl kamouflerat och kan bestå av flera tusen materialbitar. Stjärtmesen är huvudsakligen insektsätare och lever framför allt av olika leddjur, särskilt larver och ägg från fjärilar och andra insekter. Födan söks främst i träd och buskar, ofta i flock, där individerna systematiskt genomsöker grenverk och lövverk (Svensson et al. 1999).

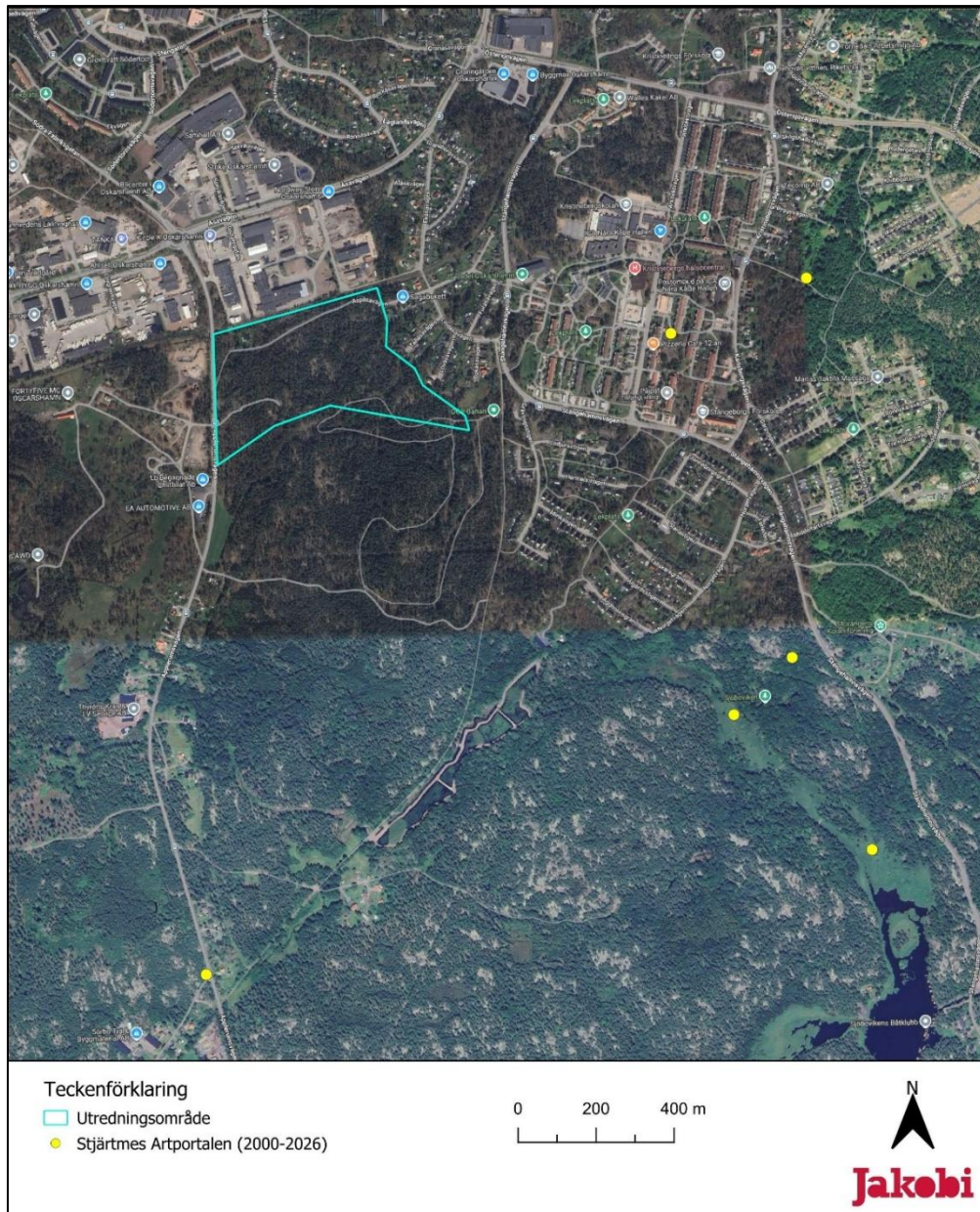
Nationella populationen av stjärtmes uppskattas till 39 000 par. I Kalmar län uppskattas antalet till 3300 par, som svarar för 9% av den svenska populationen (Figur 8, Ottosson m. fl. 2025). Stjärtmes har en ökande population i Sverige (Green m. fl. 2025).

Figur 8. Karta över rapporterade artfynd av stjärtmes i Kalmar län och Oskarshamns kommun mellan 2000–2026 (med häckningskriterier möjlig, trolig och säkerställd häckning, SLU Artdatabanken 2026a).

4.3.3 Förekomst inom utredningsområdet

Vid fågelinventeringen som gjordes 2022 noterades stjärtmes inom inventeringsområdets gränser. Dock tillhörde inte arten någon av de kategorier som krävdes för att fyndlokal skulle karteras under fågelinventeringen och därför saknas exakt fyndplats. Bedömningen var att stjärtmes häckar inom utredningsområdet med ett par. Lämpliga biotoper för stjärtmes förekommer i utredningsområdets norra och nordvästra del (sumpskog och lövskog). Observationerna av denna art från Artportalen tyder på sparsam förekomst av stjärtmes i Oskarshamn med omnejd (se Figur 9).

Figur 9. Karta över noterade stjärtmesar från Artportalen 2000–2026 (med häckningskriterier möjlig, trolig och säkerställd häckning, SLU Artdatabanken 2026a).

4.3.4 Hot och påverkan inklusive åtgärder

Planförslaget resulterar i en möjlig negativ påverkan för ett par stjärtmes. Arten är skogshäckande fågel därav känslig för avverkning. Även om boet troligen finns utanför planområdet kan avverkning intill häckplatsen påverka ett häckande par negativt. För att minska den negativa påverkan ska avverkning undvikas under häckningsperioden, som infaller 1 april – 15 juli.

Skyddsåtgärder:

- avverkning och röjning ska ske utanför fåglarnas häckningsperiod 1 april-15 juli.

Hänsynsåtgärder:

- Lövträd i och i utkanten av planområdet bör sparas, planera för träd- och buskridåer inom planområdet vilket gynnar spridnings- och födosökmöjligheter.
- Bevara och utveckla fuktstråk med löv- och sumpskog på kommunnivå.

4.3.5 Påverkan på KEF och GYBS

Den negativa påverkan bedöms sammantaget som liten då planerad exploatering direkt bedöms påverka möjliga födosöksområden söder om den potentiella häckningshabitatet. Planerad exploatering bedöms kunna påverka ett par stjärtmes. Med föreslagna skydds- och hänsynsåtgärder bedöms inte KEF försämrats varken lokalt, regionalt eller nationellt. Gynnsam bevarandestatus bedöms inte försämrats vare sig lokalt eller regionalt då det bedöms finnas tillräckligt med lämpliga livsmiljöer kvar i anslutning till utredningsområdet.

4.3.6 Kumulativa effekter

Stadsutveckling och naturmarkernas (skog) försvinnande kan komma att negativt påverka stjärtmespopulation i Oskarshamn. En balans mellan bebyggda områden och naturområden är av stor betydelse för att gynna biologisk mångfald och kunna säkerställa de förekommande fågelpopulationernas, inklusive stjärtmes, bevarandestatus även framöver. Det är nödvändigt att identifiera värdekärnor och grönstråk med fuktig lövskog och sumpskog på kommunnivå för stjärtmes för att få till ett landskapsperspektiv som ett verktyg i översiktsplaneringen.

5. Samlade skydds- och hänsynsåtgärder

Nedan listas samlade åtgärder som bör vidtas för att undvika (ska krav, skyddsåtgärder) och begränsa (bör krav, hänsynsåtgärder) negativ påverkan på GYBS och KEF.

Tabell 1. Skydds- och hänsynsåtgärder som bör vidtas för att undvika och begränsa påverkan på fågelarterna inom och i närheten av utredningsområdet.

Åtgärd	Beskrivning
Skyddsåtgärd	
Undvik avverkning och röjning 1 april-31 augusti	Alla tre arter är skogshäckande fåglar med olika strategier vad gäller placering av boet (hål i grovt träd, på marken, boet i lövträd) så avverkning och röjning kan hota dessa arter om det sker under häckningstid. Detta föreslås som en försiktighetsåtgärd för att inte riskera konflikt mot artskyddsförordningen (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, 2025).
Hänsynsåtgärd	
Bevara äldre, grova träd och lövträd inom och i utkanten av delområdet	Grova träd kan bli möjliga boträd för spillkråka som oftast hackar ut ett nytt hål varje år. Lövträd är födosökmiljö för grönsångare och stjärtmes.
Gallra ej skogar inom planområdet, spara all död ved.	Naturliga skogar ger bättre födosökmöjligheter för fåglar, samt insekter i död ved är viktig födokälla för spillkråka.
Planera träd- och buskridåer inom planområdet för att gynna fåglarnas spridnings- och födosökmöjligheter	Spridningskorridorer och möjlighet att födosöka även intill bebyggda områden gynnar många fågelarter (bland annat grönsångare och stjärtmes). Träd- och buskridåer ger även skydd så fåglar delvis kan fortsätta använda området som livsmiljö trots den påverkan som stadsbygge innebär. Grönstråk bör planeras på kommunnivå med fuktig lövskog, sumpskog, blandskog och barrskog.

För behandlade arter bedöms KEF kunna upprätthållas och dispens inte behövas med de skydds- och hänsynsåtgärder som föreslås i beskrivningarna och tabellen ovan. Om föreslagna skydds- och hänsynsåtgärder vidtas bedöms förbud enligt artskyddsförordningen inte utlösas för planerad verksamhet.

6. Referenser

- Artskyddsförordningen (2007:845)
- BirdLife Sverige (u.å.). BirdLife Sveriges Artvisa vägledning.
<https://birdlife.se/fagelskydd/skogen/artskyddet-i-skogen/artvisa-vagledningar/>
- Green, M., Haas F., Lindström Å. (2025). Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2025. Lunds universitet.
- Jakobi Sustainability AB (2022). Naturvärdesinventering och fågelinventering av Klämna. PDF. Jakobi Sustainability AB.
- Naturvårdsverket (2009). Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 Fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2 • UTGÅVA 1
- Naturvårdsverket (2016). Fåglar: Linjetaxering, samt kombinerad punkt och linjetaxering, Version 1:0. Naturvårdsverket publikation 2016-03-21.
- Naturvårdsverket (2024). Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket. Version 2.1. 2024-06-20
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen (2025). Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av EU-domstolens dom den 1 augusti 2025 i mål C-784/23 angående fåglars fridlysning och skogsavverkningar under häckningstid. NV-25-042775 SKS dnr 2025/2681, 2025-10-06.
- Ottosson, U., Ottvall, R., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. (2012). Fåglarna i Sverige - antal och förekomst. SOF, Halmstad.
- Ottosson, U., Wirdheim, A., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Liljebäck, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Ottvall, R., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. (2025). Fåglarna i Sverige - antal och förekomst. 2:a uppl. Avium förlag, BirdLife Sverige.
- Skogsstyrelsen (2026). Vägledning för hänsyn till fåglar. URL: <https://www.skogsstyrelsen.se/lag-och-tillsyn/artskydd/vagledning-och-kunskapsstod-artskydd/vagledning-for-hansyn-till-faglar/>.
- SLU Artdatabanken (u.å.). Artfakta. Sveriges Lantbruksuniversitet. URL: www.artfakta.se [vår 2026]
- SLU Artdatabanken (2026a). Artportalen. Sveriges Lantbruksuniversitet. URL: www.artportalen.se
- SLU Artdatabanken (2026b). Rödlitade arter i Sverige 2025. SLU Artdatabanken rapporterar 37.
- Svensson S., Svensson M & Tjernberg M. (1999). Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement 31. Stockholm.

JAKOBI SUSTAINABILITY AB

Flöjelbergsgatan 20B, 431 37 Mölndal
+46 031-54 54 57 / info@jakobiab.se

